

Карпенко Г. М.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

МУЗИЧНИЙ СПОСІБ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ПОСИЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті говориться, що одним із найважливіших завдань удосконалювання навчання у навчальних закладах є пошук методів і засобів, що забезпечують оптимізацію й ефективність навчального процесу, а також пошук шляхів зняття стомлення, нервового перенапруження і підвищення рівня працездатності студентів, що займаються розумовою працею. У статті йдеться про музичний спосіб вивчення англійської мови як інноваційний метод посилення комунікативної спрямованості.

Застосування музики в освіті – це один з кроків до модернізації навчання та освіти загалом. Зазначається, що пісні використовуються для різноманітних цілей та завдань, їх підбирають відповідно до мети заняття, аналізуючи потенційні можливості граматичного матеріалу, на якому вони ґрунтуються, чи тематичної лексики. Пісні мають бути не надто складними для розуміння. Застосування пісень на уроках англійської мови дає можливість працювати кожному, удосконалити роботу по групах, індивідуальну роботу.

У статті доведено, що використання музики під час вивчення англійської мови необхідно в умовах сучасного викладання. Це дозволить залучити новітні технології та практики, без яких не уявляє життя сучасне покоління. Так підвищується комунікативна та соціокультурна компетентність учнів: під час студіювання мови дізнаємося і про її носіїв, їхнє світобачення, моделі поведінки тощо. Перелічене відображене у піснях. Як підсумок зауважимо, що застосування пісень на уроках англійської мови допомагає реалізувати навчальну, виховну та розвивальну мету.

Ключові слова: навчальний процес, удосконалювати, метод, пісня, комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Кожна мова має свої особливості, і, вивчаючи їх, людина, що представляє іншу культуру, поринає в інший світ, який тисячі років творили мовні носії. Без знання іноземної мови важко комунікувати в сучасному світі.

Англійська мова зараз найважливіша й найпоширеніша мова у світі. Це – державна мова в п'яти країнах: Великобританії, Канаді, США, Австралії і Новій Зеландії. Англійська мова – один із шести офіційних і робочих мов Організації Об'єднаних Націй. Це друга робоча мова в Європейському Співтоваристві. У колишніх Британських колоніях жителі також говорять англійською, крім їхньої рідної мови. Англійська – це мультикультурна мова, здатна інтегрувати людей. Без перебільшення зауважимо, що її необхідно вивчити.

Вважаємо, що в навчальних закладах України недостатньо ресурсів використовують для вивчення англійської. Звісно, є спеціалізовані школи, але їх не так багато, як цього вимагають реалії. Аби краще засвоїти вивчення мови, слід

застосовувати інтерактивні прийоми, поєднувати різну методологію. Так, можна інтегрувати мовознавство та музику. Пісні – це не лише розвага, але й спосіб засвоєння, до прикладу, нових лексем, стилістичних особливостей. Зауважимо також, що сучасна молодь надає перевагу аудіо, а не читанню. Тому пісні сприйматимуться краще.

Постановка завдання. Метою роботи є доведення музичного способу вивчення іноземної мови як основної тенденції розвитку навчання майбутнього.

Об'єктом роботи є музика як ефективний інструмент у навчанні англійської мови.

Предмет дослідження – пісня як дієвий прийом у вивченні англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслену нами тему досліджували О. Василенко, І. Сисоєнко [2], Я. Гусак-Шкловська [5], Г. Локарева [6], Н. Петровська, Т. Судима [7], З. Поленок [9], О. Фучила [10].

Виклад основного матеріалу. Будь-яка діяльність, зокрема інтелектуальна, забезпечується

функціональною роботою мозку, зв'язаною зі сприйняттям і переробкою інформації. Одним із парадоксів нашого часу є те, що функціональні можливості людського організму залишаються незмінними з давніх часів, а знати і вміти треба більше, ніж раніше. Цим пояснюється тенденція, як стверджує Я. Гусак-Шкловська [5], до більш раннього інтенсивного навчання – у педагогічній практиці широко застосовуються методики раннього розвитку; у більш ранньому віці, ніж колись, починається і шкільне навчання. Внаслідок збільшення навчальних навантажень виникають проблеми валеологічного характеру – стреси, підвищений стан тривожності, стомлення, погіршення дитячого здоров'я загалом.

«У сучасному соціумі музика – одне з найбільш масових явищ. Величезні потоки музичної інформації супроводжують сучасну людину і сприймаються нею як неминучість. Музика є могутнім засобом емоційної регуляції людини», – акцентує увагу Я. Гусак-Шкловська [5, с. 52].

Таким чином, сучасне життя вимагає таких педагогічних технологій, що повинні, з одного боку, забезпечити дітям якісні глибокі знання, створюючи інтелектуальну базу для наступного навчання, а з іншого боку, орієнтуватися на фізичне, психічне, духовне здоров'я дитини і враховувати психофізіологічні особливості кожного віку. У зв'язку з цим особливий інтерес являють собою можливості використання в навчанні дітей музичного мистецтва [10].

Завдяки дослідникам, що вивчали психофізіологічний аспект впливу музики, можна вважати встановленими такі факти: музика стимулює появу емоцій, поліпшує вербальні й арифметичні здібності, стимулює процеси сприйняття і пам'яті, активізує творче мислення. Коли ж йдеться про мозок маленької дитини, що формується, то музичні впливи можуть виступати як такі, що конструюють мозок. Тому дуже важливо, щоб дитина з народження (і навіть раніше) мала можливість чути красиву музику.

Слухаючи музику, дитина «вживається» у музичні образи, що будять асоціації, почерпнуті з її особистого життя. Важливо те, що сприйняття музики може відбуватися як на свідомому рівні (зазвичай діти фіксують свою увагу на якій-небудь одній стороні музичного образу – ритмі, тембрі, динаміці, ладі і так далі), так і на підсвідомому рівні, тому що аналіз часових тимчасових-частотно-тимчасових співвідношень акустичних сигналів здійснюється під час обох форм сприйняття. Таким чином, сприйняття музики може бути

активним (свідомим) або пасивним (несвідомим). Досліджуючи причини виникнення труднощів у процесі навчання, психологи виділяють, серед інших, такі: у процесі розвитку мозкових структур необхідні міжпівкульні і внутрішньопівкульні зв'язки; методики навчання, які пропонуються, не відповідають типові мислення, гендерним особливостям пізнавальних процесів; вимоги, які ставляться до дитини, можуть не збігатися за часом зі стадією функціонального розвитку мозку, випереджаючи її вікову готовність до виконання поставлених завдань.

Найважливішим завданням удосконалювання навчання у вищих навчальних закладах є пошук методів і засобів, що забезпечують оптимізацію й ефективність навчального процесу, а також пошук шляхів зняття стомлення, нервового перенапруження і підвищення рівня працездатності студентів, що займаються розумовою працею. Одним із ефективних факторів, що підвищують працездатність людини, є емоційний вплив. Одним із легкодоступних факторів є такий емоційний фактор, як функціональна музика [5].

Як переконані вчені О. Василенко та І. Сисоєнко, емоції та враження, отримані під час прочитання віршів або співу пісень, стають прожитим життєвим досвідом, який перетвориться на знання, що своєю чергою стимулює мотивацію учнів.

«У сполученні із традиційними уроками англійської мови уроки, на яких учні намагаються виразити себе, є для них найкращим засобом вивчення мови, тому що до процесу засвоєння тексту додається виразна його інтерпретація й вимова з відповідними інтонаціями» [2].

А для того, щоб застосувати пісню на уроці іноземної мови з користю, необхідно виробити методику.

Оскільки пісні використовують для різноманітних цілей та завдань, то їх підбирають відповідно до мети заняття, аналізуючи потенційні можливості граматичного матеріалу, на якому вони ґрунтуються, чи тематичної лексики. Для так званих комплексних занять, на яких розвивають творчі та комунікативні можливості учнів чи студентів, найкращими є пісні з сюжетом та певним соціальним напруженням. Але спільні вимоги для усіх видів роботи з піснями виникають під час їх вибору з погляду придатності для вивчення студентами, що опановують англійську мову як іноземну: вони мають бути не надто складними для розуміння та традиційними за граматичною побудовою.

Прикладом такого комплексного заняття для учнів (студентів) є заняття з вивченням пісні на

слова Ф. Коллінза “Another Day in Paradise” («Ще один день у раю»). Тема уроку (пари) – «Бездомні діти». Тема включає лексику за темами: «Опис людини», «Опис місця», а також опис життя у минулому, теперішньому та майбутньому. Граматичні структури, які розглядають та тренують на уроці, – це Present tenses, Past simple, “used to”, Future Simple. Метою є – покращити сприйняття мови на слух, читання та комунікативні навички з елементами творчості.

Отже, розглянемо етапи заняття.

1. Підготовча стадія.

Учитель наводить тему заняття: демонструє ілюстрацію із зображенням бездомної дитини та просить студентів написати усі слова та словосполучення з теми, які їм відомі (або надає студентам можливість відшукати їх у словнику). Він повинен розподілити слова на підтеми, а студентів – на відповідну кількість підгруп. Кожна підгрупа вибирає (або їй надається, наприклад, шляхом жеребкування – витягування карток із назвою теми) підтему для подальшого розвитку та розгляду. Поділ на підтеми може бути таким: Бездомна дитина – житло, їжа, зовнішність, колишня сім'я, батьки, засоби існування, причини, що змусили покинути домівку, проблеми з поліцією, майбутнє.

Коли групи приготували слова, їх можна виписати на дошці стовпчиками відповідно до підтем. Викладач ставить групі запитання, використовуючи лексику, підібрану студентами.

Ідеї, що виникають додатково в процесі пошуку відповідей на запитання, записують на дошці.

2. Стадія прослуховування.

Вчитель (викладач) роздає листки з роздрукованим текстом пісні, який було змінено порівняно з оригіналом так, ніби стороння особа записала текст пісні по пам'яті та припустилась певних помилок. Студенти читають текст групами по двоє, відшукують слова, які не відповідають контексту пісні, та після завершення пошукового читання обмінюються своїми рішеннями та ідеями. Наступним кроком є прослуховування запису, під час якого студенти мають знайти та відкорегувати помилки у роздрукованому тексті. Вони повідомляють викладача про свої ідеї, та якщо у відповідях виникає розбіжність, мають змогу прослуховувати сумнівний фрагмент, поки не знайдуть правильну відповідь.

3. Стадія після прослуховування.

Можливе використання декількох варіантів для цієї стадії роботи. Один з них – це рольова гра, що ґрунтується на такій ситуації. Хтось був

свідком сцени, яка описана у пісні, та упізнав дівчинку. Вони були сусідами та росли разом. Студентів поділяють на групи і визначають колективне завдання для одного чи двох представників з кожної групи. Іншим студентам призначено роль групи, що знімає фільм. Вони пишуть сценарій для відеокліпу на цю пісню. Сценарій має спиратись на історію життя дівчинки: її життя у минулому, її теперішнє життя та її майбутнє. «Свідки» мають намагатись осмислити своє дитинство та занотувати відповіді на такі питання щодо її віку, ім'я, зовнішності, місце проживання, як спілкувалися, відомості про теперішнє життя і що може трапитись із нею у майбутньому.

Після цього група А повинна написати про минуле дівчинки (сім'я, житло, зовнішність, причини, що змусили її піти з дому, школа, захоплення, друзі та ігри, мрії), група Б – про теперішнє життя (друзі, їжа, зовнішність, можливості заробляти на життя, місце, де можна переночувати, мрії), група В створює щасливий кінець історії (зовнішність, освіта, праця, друзі, сім'я, діти), група Г пише про можливий нещасливий кінець (жебракство, крадіжки, наркотики, в'язниця, мрії).

Коли групи підготують свої частини сценарію, їх перегруповують таким чином, щоб у кожній групі з'явилися автори усіх частин для завершення роботи. Можна навіть реалізувати сценарій у вигляді театральної вистави.

Інший варіант також передбачає написання історії життя дівчинки групами студентів, але через 5 хвилин незакінчені твори передають іншій групі, вона продовжує писати, і так далі до закінчення. Історію також поділяють на три частини: минуле; теперішній час; майбутнє.

У третьому варіанті усі дійові особи могли б узяти участь у телепрограмі під гаслом «Допоможи їм негайно!». Враховуючи різноманітність завдань і варіантів, які розвивають володіння мовою та особистість, навчання мови за допомогою пісень дає можливість розвивати різноманітні навички паралельно. Воно також допомагає студентам оволодівати лексичним матеріалом, правилами граматики та вимовою без зубріння та пов'язаних із ним негативних емоцій [10].

Іншу методику вивчення пісні на уроці пропонує Л. Петько [8, с. 45]. Так, у розучуванні музичного твору вчена виділяє такі етапи: презентація пісні, де викладач пояснює, з якою метою буде розучуватися запропонована пісня, розповідає про історію написання пісні (хто і коли її виконував); читання тексту пісні: студенти читають текст пісні мовчки з метою ознайомлення й отримання

першого враження; фонетичне опрацювання тексту: викладач звертає увагу на правильну вимову слів, фонетично відпрацьовуються окремі звуки; читання і переклад тексту пісні студентами: звертається увага на фразеологічні звороти, граматичні структури; розучування пісні: відпрацювання чіткої артикуляції, ритму, мелодії.

«Ми рекомендуємо починати роботу над піснею спочатку з вивчення ритму пісні, тому що під час співу не буде досягнуто чіткої артикуляції; можна запропонувати прослухати пісню, пошепки підспівуючи» [8, с. 45], – зазначає Л. Петько.

Після першого прослуховування пісні вчитель звертає увагу учнів на ті моменти, які потребують уваги, опрацьовує їх ще раз. Далі йде виконання пісні. Опісля школярі виконують лексичні і граматичні вправи на засвоєння мовного матеріалу пісні. На домашнє завдання пропонується зробити художній переклад пісні з метою проведення конкурсу на кращий переклад на наступному занятті [8, с. 45].

Також хорошим методом вивчення англійської мови є безпосередня взаємодія з носіями мови. Сьогодні спеціалізовані англійські школи проводять літню практику для учнів восьмих та десятих класів. Її суть у тому, що запрошують американських представників християнських течій, які комунікують та займаються з дітьми винятково питаннями з англійської мови. Чудовим плюсом слугує те, що навчання відбувається суто англійською мовою у вигляді бесід, загальнорозвиваючих занять та ігор. Оскільки нас цікавила ефективність такої практики, ми провели коротке бланкетне анонімне опитування щодо результатів окресленої практики. Опитувальник був простий, і складався з семи питань: 1) Як ви оцінювали свої знання англійської мови до проходження практики? 2) Чи сподобалися вам викладачі? 3) Чи ви вважаєте пройдену програму ефективною? 4) Що вам не сподобалося під час проходження практики? 5) Чи відчували ви прогрес у вивченні англійської мови після проходження практики? 6) Як ви могли б покращити програму практики та її проведення? 7) Оцініть практику загалом в 10-ти бальній шкалі.

Підсумувавши відповіді учнів одного з класів (30 осіб), ми з'ясували, що більшість учнів покращили свої навички англійської мови. Близько 80% учнів вважають програму ефективною та оцінили її в середньому в 8,7 балів.

Вищеперелічені методи не є єдиними, таких програм є багато, більшість з них знаходиться у вільному доступі. Як бачимо, ефект від таких

заходів дійсно є, отже, їх можна на загальноосвітньому або спеціальному рівні навчання.

Що ж до ідей, як можна застосовувати пісні на уроках англійської мови, можна скористатися порадами Анни Гезь, методист видавництва «ММ Publications». Принципи роботи – дати можливість працювати кожному, удосконалити роботу по групах, індивідуальної роботи. Серед її порад: “Creative juices”

Вчитель групує дітей у пари. Всі разом прослуховують пісню. Вчитель з учнями робить аналіз одного з куплетів пісні: скільки слів у куплеті, які слова зустрічаються, які слова є основними. Після цього вчитель дає завдання учням: в групах скласти ще один куплет пісні. Учні зачитують та співають свої куплети у парах та всім класом.

“Do you follow the song?”

Вчитель заздалегідь готує декілька комплектів смужок з рядками слів вже знайомої учням пісні. Діти у парах складають рядки пісні в правильному порядку. Учні разом співають пісню та перевіряють, чи правильно вони виконали завдання.

“Sing Together”

Виберіть знайому учням пісню з попередніх уроків. Напишіть назву пісні на дошці, якщо діти не пам'ятають слова пісні, напишіть слова на дошці. Проспівуйте пісню з учнями, звертаючи увагу на вимову слів. Учні можуть проспівати пісню пошепки, тихо або голосно. Учні заплющують очі, вчитель видаляє вибірково слова пісні. Вчитель дає вказівку учням розплющити очі, діти намагаються пригадати видалені слова. Кожен учень по черзі підходить до дошки, заповнює пропуск і всі разом співають пісню [4].

Метод вивчення матеріалу за методикою «музичного навчання» поки що знаходиться в стані концепції – її розглядають лише як майбутню перспективу розвитку напряму освіти у світі. Оскільки літератури та методик стосовно цього способу навчання майже не існує на цей час (зрештою і стан шкіл в Україні не відповідає застосуванню таких методів), то на це нововведення слід чекати. Але ми вважаємо, що вказана методика зможе докорінно змінити ставлення учнів та студентів до вивчення англійської мови.

Якщо довіряти теоріям, то «музичне навчання» має вводити відповідні музичні композиції в навчальні програми тих предметів, які сприятимуть прогресу особи в різних галузях знань. Коли розглядати англійську мову, то йдеться про пісні з лексикою, яку засвоїли, або мають засвоїти учні. Ці композиції повинні бути легкими для сприйняття

та відповідати загальноприйнятим правилам англійської мови.

Важливу частину усього процесу відіграють засоби, за допомогою яких реалізовується музична педагогіка. Перш за все підручники, оскільки вони в будь-якому вигляді, письмовому чи електронному, слугують основними джерелами інформації. Підручники повинні бути оснащеними відповідними посиланнями, QR-кодами або просто текстами пісень, необхідних для вивчення матеріалу.

Можливе також існування шкіл або інших навчальних закладів, які будуть викладати дисципліни тільки за цією методикою, що може стати проривом в галузі викладання та створення електронних пристроїв, адже такий спосіб навчання вимагає постійного розвитку технологій та навчальних програм, які сприятимуть кращому засвоєнню матеріалу та його використання.

Результатом будь-якого навчання є застосування отриманих знань на практиці. На думку вчених, прослуховування музики збільшує словниковий запас та полегшує практику його усного використання.

Висновки пропозиції. Отже, використання музики під час вивчення англійської мови необхідно в умовах сучасного викладання. Це дозволить залучити новітні технології та практики, без яких не уявляє життя сучасне покоління. Так, підвищується комунікативна та соціокультурна компетенція учнів: під час студіювання мови дізнаємося і про її носіїв, їхнє світобачення, моделі поведінки тощо. Перелічене відображене у піснях. Як підсумок зауважимо, що застосування пісень на уроках іноземної мови допомагає реалізувати навчальну, виховну та розвивальну мету у комплексі.

Список літератури:

1. Борисова О. Музичне мислення та його роль у розвитку дітей. *Вісник книжкової палати*. № 6. С. 48–50.
2. Василенко О., Сисоєнко І. Малі віршовані форми як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках англійської мови / О. Василенко, І. Сисоєнко. URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15726/1/Vasilenko_Sisoenko.pdf.
3. Гебель С. Ф. Використання пісні на уроках іноземної мови. *Іноз. мови в школі*. 2009. № 5. С. 28–31.
4. Гезь А. 8 цікавих ідей для використання пісень на уроках англійської мови. URL: <https://mmpublications.com.ua/8-tsikavyh-idej-dlya-vykorystannya-pisen-na-urokah-anglijskoyi-movy/>.
5. Гусак-Шкловська Я. Функціональна музика як спосіб підвищення працездатності і покращення самопочуття. Одеса, 2013. ст. 52–54.
6. Локарева Г. Можливості використання музикотерапії в загальноосвітніх закладах. *Мистецтво та освіта*. 2016. №4. С. 7–11.
7. Петровська Н., Судима Т. Використання віршів та пісень на різних етапах вивчення англійської мови. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. № 8. С. 359–365.
8. Петько Л. В. Робота над піснею в курсі вивчення англійської мови як один із засобів професійної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей. *Іноземні мови*. 2011. №1. С. 44–48.
9. Поленок З. Використання пісенного текстового матеріалу на уроках англійської мови. *Іноземні мови*. 2009. № 2. С. 9–11.
10. Фучила О. М. Використання пісень у процесі вивчення англійської мови. Львів, 2007. С. 42–46.

Karpenko H. M. MUSICAL WAY OF LEARNING ENGLISH AS AN INNOVATIVE METHOD OF STRENGTHENING COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article says that one of the most important tasks of improving education in educational establishments is to find methods and tools that provide optimization and efficiency of the educational process, as well as to find ways to relieve fatigue, nervous tension and to increase the level of students' performance engaged in mental work. The article deals with the musical way of learning English as an innovative method of enhancing communication.

The use of music in education is one of the steps to modernize education and learning in general. It's noted that songs are used for a variety of purposes and tasks, they are selected according to the purpose of the lesson, analyzing potential grammar material on which they are based, or thematic vocabulary. The songs should be not too complicated. The use of songs at the English lessons allows everyone to be involved in the learning process, to arrange group work and individual one.

It's been proved that the use of music in the process of learning English is necessary in the conditions of modern teaching. This will bring in the latest technologies and practices without which the modern generation cannot live. This can increase the communicative and sociocultural competence of students. When students study a language they learn about its speakers, their worldview, patterns of behavior and so on. All these things are reflected in the songs. To sum up, the use of songs at the English lessons helps to realize the educational, educational and developmental goals.

Key words: educational process, to improve, method, song, communicative competence.